

Posudek magisterské diplomové práce

Kristýna Suchomelová

Lze prozkoumat překladatelskou činnost žen spojených s "Americkým klubem dam" v Praze v 19. a raném 20. století?

Práce představuje výsledky specifického a náročného pramenného výzkumu na poli kulturních a literárních dějin a dějin překladu, jehož předmětem je překladatelská činnost žen spojených s Americkým klubem dam mezi lety 1870 a 1910 (časové vymezení je dáno rozsahem práce i historickou relevantností, viz dále). Motivací takto zaměřeného výzkumu je skutečnost, že v průběhu poslední třetiny 19. století (a dále ve 20. století) narůstá spolu s objemem českého překládání z cizích literatur počet žen, které se této činnosti věnují. V teoretické kapitole 3 opírající se o genderové historické výzkumy, je vyloženo „historický kontext“, který se spolupodílel na intelektuální aktivizaci českých žen: je řečeno, že literární aktivita českých žen byla víceméně podporována ve vlasteneckém prostředí již od první poloviny 19. století; teprve v jeho druhé polovině se však začalo rozvíjet skutečné ženské hnutí; rozvoji vzdělávání žen se postupně dostávalo větší institucionální podpory. V konstelaci, o jejíž vznik se zasloužil Vojtěch Náprstek, vznikl roku 1865 Americký klub dam (AKD), významný ženský spolek, který značně přispěl k intelektuálnímu rozvoji českých žen hlavně ze středních vrstev a také k jejich veřejnější kulturně společenské aktivitě. Tyto skutečnosti jsou víceméně známé; co však je známé mnohem méně a dosud nebylo dostatečně prozkoumané, je velký nárůst překladatelských aktivit českých žen v poslední třetině 19. století. Tento nárůst je vedle dvou diplomových prací vzniklých v Ústavu translatologie FF UK (zaměřených na překladatelky z němčiny respektive z francouzštiny) zaznamenán v odborné práci Mileny Secké, hlavně v publikaci *Americký klub dam: krůček k ženské vzdělanosti* (2012) – viz o tom oddíl 2.1. V této publikaci jsou v soupisu členek klubu překladatelské aktivity stručně zmíněny, ale nevyloženy. Hlavně z těchto důvodů (kromě toho i z důvodu rozsahu práce) je pro autorku předkládané práce členství žen v tomto spolku jistou základnou, který pomáhá koncentrovat její výzkum – přitom je ovšem reflektováno, že práce nenabízí celý obraz ženského překládání v daném období.

Oproti již zmíněným translatologickým diplomovým pracím zkoumá tato práce překlady pořízené ženami z různých jazyků, zjišťuje že překládaly nejvíce z francouzštiny, dále pak hodně i z angličtiny. Autorka vytváří – v příloze 1 – „katalog“ veškerých zaznamenaných překladů členek AKD ve sledovaném období. V oddíle 4.1, „Průběh výzkumu a použité zdroje“, vykládá svou práci se zdroji a vysvětluje i těžkosti, které ji v kovidové době omezovaly; je si vědoma neúplnosti výzkumu. Pojmy „katalog“ a „korpus“ čerpá autorka z práce teoretika překladu A. Pyma, *Method in Translation History* (1998) – viz 2.2 a dále průběžně v práci: katalogy mají být co nejuplněnější soupisy; korpusy jsou na základě kritérií vytvářeny z katalogů. Je třeba ocenit tuto vybranou metodu, lze ale i namítnout, že její základní pojmy mohly být v práci průběžně používány explicitněji.

Způsob pramenného výzkumu, vyloženo v kapitole 4, se opíral o klíčové zdroje informací. K tomu se jen patří dodat, že nebyly použity digitalizované databáze Ústavu pro českou literaturu AV ČR či katalog důležité knihovny Národního muzea, ovšem skladba používaných

zdrojů umožňuje plnit a naplnit cíle autorčina výzkumu. Samozřejmě – ve výzkumu lze pokračovat v příhodnější, doufejme že nepandemické době a s rozšířením – sama autorka cítí nutnost využívat především fondy Památníku národního písemnictví. Diplomová práce vytváří (hlavně s pomocí Souborného katalogu ČR) **katalog fyzicky nalezených knižních překladů členek AKD**. Přestože tento katalog v Příloze 1 obsahuje určitou míru informací o časopiseckých překladech a překladech uveřejněných scénicky, je deklarováno, že práce je zkoumat nemůže (rozsah práce) a nebude. V rámci oddílu 4.2, Komentovaného přehledu překladatelské činnosti členek AKD, jsou prezentovány podrobnější výzkumy, které lze považovat za výzkumy korpusové: všechny jsou nosné pro cíle práce (a je možné je dále rozvíjet a prohlubovat) – např. vzniklé a dále budovatelné korpusy překladů z konkrétních jazyků či korpusy překládaných žánrů, které jsou cenné a objevné z hlediska skladby překládaných textů. Přínosný je i v grafech zaznamenaný vývoj intenzity ženského překládání v čase a průzkum intenzity překládání u jednotlivých členek.

Kapitola 5 se věnuje velmi důležitému zkoumání souvislostí překladatelské a původní tvorby žen spjatých s AKD: východiskem tohoto výzkumu jsou teze genderové historičky překladu Sherry Simon (1996), které předpokládají, že překlad byl v průběhu staletí (od renesance) postupnou cestou žen k původní tvorbě. Vedle mnoha zjištěných a usouvztažených skutečností v činnosti překladatelek a autorek považuji za zásadní zjištění to, že výzkum tezi Sherry Simon nepotvrzuje: i když v případě některých žen překlady předcházely původní tvorbě, u srovnatelně stejného počtu bylo překládání postupně průvodní činností k jejich tvorbě autorské a jiným činnostem.

Stručná translatologická analýza překladů dvou populárních beletristických děl (ze 70. a 80. let 19. století) v poslední kapitole hlavně ukazuje možnosti využití tohoto nástroje při tomto druhu výzkumu na poli dějin překladu: tedy jak dále poznávat fakta ženského překládání; jak zjišťovat, zda a jak se v překladech projevují dobové překladatelské normy; jakou jazykovou a literární úroveň překlady mají a d. V translatologických analýzách je účinně, i když spíše letmo využita teorie Gideona Touryho (1995). Analýzy přinášejí cenná zjištění (obě vyprávění jsou překlady, nikoli adaptacemi; jsou stylově méně barvitá než originály a d.), i když by jim prospěly podrobnější komentáře vybraných úryvků.

Translatologické analýzy však nejsou hlavním předmětem práce – tím byl pramenný výzkum, který byl prováděn metodicky a pečlivě a byl zpracován v mimořádné podobě. Přinesl zásadní prohloubení znalostí o rozvoji ženského překládání ve sledovaném období, ve zvoleném vymezení. Veden určitou směrovkou v práci Mileny Secké, jej představil jako kulturní fenomén.

Doporučuji tuto diplomovou práci, která má taktéž výbornou formální úroveň, k obhajobě a navrhuji hodnocení výborně.

V Praze, 24. 1. 2021

PhDr. Eva Kalivodová, PhD.
Ústav translatologie FF UK

vedoucí práce